

Övningar utifrån aktuella EU-beslut

Vem har makten

Vem har makten?

Hur stort inflytande har EU på riksdagens arbete? Det beror lite på hur man räknar. Enligt en undersökning från myndigheten Sieps är cirka 26 procent av Sveriges författningar (lagar och förordningar) beroende av EU-beslut.

Det finns dock stora skillnader mellan olika politiska områden. I frågor som rör miljö, jordbruk, utrikeshandel, energi, transport och migration är EU-lagstiftningen stor. De allra flesta lagar om jordbruk, hela 58 procent, innehåller hänvisningar till EU-rättsliga regler. På vissa områden är EU:s inflytande mindre, som till exempel utbildning, kultur och socialpolitik. I utbildningsfrågor innehåller bara cirka 4 procent hänvisningar till EU-rättsliga regler.¹

Nivå 1

Diskutera:

Tänk dig att något ska beslutas i er klass – det kan handla om en studentskiva, en skolresa eller liknande. Beslutet ska fattas genom att halva klassen ska få lägga fram förslag och den andra halvan ska få besluta om vilket av förslagen som ska genomföras.

- I vilken av dessa grupper skulle du helst vara med? Ni som vill lämna förslag ställer er i ett hörn av klassrummet medan ni som vill besluta ställer er i ett hörn i andra änden av klassrummet. Diskutera i gruppen hur ni har tänkt och vilka motiveringar ni har. Jämför mellan hörnorna. Kan ni övertala någon från andra halvan att ”byta sida”?

Undersök:

I Europaparlamentet fördelas mandaterna mellan länderna grundat på befolkningsantalet. De mindre länderna har dock fler platser i förhållande till sin folkmängd än de stora länderna (minst 6 och högst 96 enligt Lissabonfördraget).

Parlamentsledamöterna arbetar oberoende av de länder som de har utsetts i och representerar

främst sina väljare och politiska grupper. Arbetet i Europaparlamentet bygger på politisk tillhörighet, och ledamöterna delar in sig i olika grupper beroende på vilket parti de tillhör. Det innebär till exempel att svenska socialdemokrater sitter i samma grupp som ledamöter från den spanska motsvarigheten.

- Vilka politiska frågor arbetar man med i Europaparlamentet just nu?
- Hur stort inflytande har varje svenskt parti i sin politiska grupp i Europaparlamentet?
- Vilka politiska frågor vill respektive parti driva i Europaparlamentet? Gå in på respektive partis webbplats för att söka information.

Valdeltagandet i riksdagsvalet 2018 var hela 87,18 procent. I Sverige var valdeltagandet 55,27 procent i Europaparlamentsvalet 2019. I genomsnitt var valdeltagandet 50,66 procent i EU, vilket var det högsta någonsin sedan direkta val till Europaparlamentet infördes 1979. Högst valdeltagande hade Belgien (88,47%), Luxemburg (84,24%) och Malta (72,7%). Lägst valdeltagande hade Slovakien (22,74%), Tjeckien (28,72%) och Slovenien (28,89%).²

- Varför är valdeltagandet lägre i EU-valet än i riksdagsvalet, tror du? Motivera ditt svar.

Nivå 2

EU är till viss del en överstatlig organisation.

Inom EU-rätten innebär överstatlighet att en medlemsstat överlåtit en viss del av rätten till beslut till någon av EU:s institutioner. Om ett majoritetsbeslut fattas kan alltså ett medlemsland tvingas att följa lagstiftning som man kanske inte håller med om. I praktiken strävar man efter att ministerrådet är enigt vid beslutsfattandet.

I vissa frågor, som till exempel utbildning, kultur och socialpolitik, är EU:s inflytande mindre på den svenska politiken. I frågor som rör miljö,

¹ sieps.se/publikationer/2018/riksdagspartierna-och-eu-en-svag-demokratisk-lank/.

² europarl.europa.eu/election-results-2019/sv/valdeltagande/.

jordbruk, utrikeshandel, energi, transport och migration har EU-lagstiftningen betydligt större inflytande. Hela 58 procent av de lagar som rör jordbruk är beroende av EU-regler. Förslagen till nya lagar kommer alltså i de flesta fallen från Bryssel och inte från riksdagen eller regeringen. I utbildningsfrågor är det däremot bara cirka 4 procent som bestäms från Bryssel.³

- Vilka för- och nackdelar finns med överstatliga beslut?

Nivå 3

Utgå från de kunskaper du har om Sveriges respektive EU:s politiska organisation. Jämför dessa organisationer.

- Vilka likheter och skillnader finns, både när det gäller hur beslut fattas och vem som har makten i samhällssystemet? Varför tror du man har utformat organisationen så?
- Ta det bästa ur respektive system och skapa, enligt dig, det bästa systemet. Motivera dina val.
- Hur påverkar ditt system medborgare på individ-, grupp- och samhällsnivå?

Förslag på källor:

Skolmaterial på din skola.

Introduktionsfilm Så funkar EU på eu.riksdagen.se/

Foldern EU på 10 minuter: finns i pdf-format på eu.riksdagen.se/global/ladda-ner-och-bestall.

Varje **politisk grupp** har sin egen webbplats. Skriv in partigruppens namn eller förkortning i en sökmotor på internet.

Länk till **Europaparlamentets ledamöter och partigrupper:** europarl.europa.eu/meps/sv/home.

Perspektiv på världen – en 8 minuter lång film på UR Skola om Sverige och EU. Produktionsåret är

2018 (alltså före Storbritanniens utträde): urplay.se/program/205462-perspektiv-pa-varlden-sverige-och-varlden-eu.

Europaparlamentets webbplats: europarl.europa.eu/about-parliament/sv.

Valresultatet 2019 fördelat mellan partierna på Valmyndighetens webbplats: data.val.se/val/ep2019/slutresultat/E/rike/index.html.

Sveriges Radios poddradio om aktuella frågor inom EU just nu: sverigesradio.se/europapodden.

EU och demokratin (Utbildningsradion): urplay.se/program/211062-eu-i-fokus-eu-och-demokratin. Produktionsår 2019. Tillgängligt till den 30 juni 2023. 10 minuter lång dokumentär. Vad händer om medlemsländer börjar bryta mot de demokratiska värderingarna? Utbildningsradion träffar invånare i Ungern.

Fördjupningsmaterial

Europaparlamentets utredningstjänst (EPRS) epthinktank.eu/tag/what-europe-does-for-you/.

Det här gör EU för mig

Europaparlamentets information om hur EU påverkar din vardag och hur EU är närvarande i olika regioner. what-europe-does-for-me.eu/sv/portal.

³ sieps.se/publikationer/2018/riksdagspartierna-och-eu-en-svag-demokratisk-lank/.

